

สรุปข้อมูลการดำเนินงานโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ
หน่วยงาน สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา

ชื่อโครงการ	โครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ชื่ออังกฤษ "Royal Cattle Buffalo Bank for Farmers" ชื่อย่อ "รคก."
ที่ตั้งโครงการ	ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 31 อำเภอ (ยกเว้นอ.ขามทะเลสอ)
พระราชดำริของ	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช
สรุปพระราชดำริ	<p>"...ธนาคารโคและกระบือ ก็คือ การรวบรวมโคและกระบือ โดยมีบัญชี ควบคุม ดูแล รักษา แจกจ่าย ให้ยืม เพื่อใช้ประโยชน์ในการเกษตร และเพิ่มปริมาณโคและกระบือ ตามหลักการของธนาคาร ธนาคารโคและ กระบือ เป็นเรื่องใหม่ของโลกที่มีความจำเป็นเกิดขึ้น เพราะปัจจุบันมีความคิดแต่จะใช้เครื่องกลไกเป็น เครื่องทุ่นแรงในกิจการเกษตร แต่เมื่อราคาน้ำมันเชื้อเพลิงแพงขึ้นความก้าวหน้าในการใช้เครื่องกลไก เสียไป จำเป็นต้องหันมาพึ่งแรงงานจากสัตว์ที่เคยใช้อยู่ก่อน เมื่อหันกลับมาก็ปรากฏว่ามีปัญหามาก เพราะชาวนาไม่มีเงินซื้อโคและกระบือมาเลี้ยงเพื่อใช้งาน</p> <p>ธนาคารโคและกระบือ พอดีจะอนุโลมใช้ได้เหมือนกับธนาคารที่ดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน เพราะโดยความหมายทั่วไป ธนาคารก็ดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งที่มีค่ามีประโยชน์ การตั้งธนาคารโคและกระบือก็มีไว้ว่าตั้งโรงขึ้นมาเก็บโคหรือกระบือ เพียงแต่มีศูนย์กลางขึ้นมา เช่น อาจจัดให้กรมปศุสัตว์เป็นศูนย์รวมใครจะสมทบธนาคารโคกระบือ ก็ไม่จำเป็นต้องนำโคหรือกระบือไปมอบให้อาจบริจาคในรูปของเงิน..."</p> <p>พระบรมราโชวาทที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯพระราชทานแก่สมาชิกกลุ่มเกษตรกรทั่วประเทศ ณ บริเวณโครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2523เกี่ยวกับโครงการธนาคารโคและกระบือตามพระราชดำริ</p>
วัตถุประสงค์ของโครงการ	เพื่อช่วยให้เกษตรกรที่ยากจนได้มีโค-กระบือไว้ใช้แรงงาน และเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เป็นการช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น
หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ประเภทของโครงการ	ส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงสัตว์(โค-กระบือ)
สรุปลักษณะของโครงการ	<p>รับบริจาคเงิน และสัตว์(โค-กระบือ) จากผู้มีจิตศรัทธา สมทบเข้าโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ กรมปศุสัตว์ และนำไปช่วยเหลือเกษตรกรที่ขอรับบริการที่ผ่านการคัดเลือกจากคณะกรรมการโครงการฯ ตามระเบียบกรมปศุสัตว์ ว่าด้วยการดำเนินการโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ พ.ศ. 2556</p> <p>การให้บริการ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การให้ยืมเพื่อการผลิต การให้เกษตรกรผู้ยากจนยืมแม่โคหรือแม่กระบือของ ธคก. โดยมีเงื่อนไขว่าเมื่อลูกโคหรือ ลูกกระบือตัวแรก อายุครบ 18 เดือน ให้ส่งลูกโคหรือลูกกระบือนั้นคืน ธคก. ส่วนลูกโคหรือลูกกระบือตัวต่อไปเป็นของเกษตรกรและเมื่อยืมแม่โคหรือแม่ กระบือครบ 5 ปี ให้ยกแม่โคหรือแม่กระบือดังกล่าวตกเป็นกรรมสิทธิ์ของเกษตรกรผู้ยืม แต่หากเกษตรกรผู้ยืม ยืมแม่โคหรือแม่กระบือไป 3 ปีแล้ว ไม่มีลูกโคหรือลูกกระบือตัวแรกคืน ธคก. ธคก.จะนำแม่โคหรือแม่กระบือดังกล่าวคืน เพื่อไปให้บริการแก่เกษตรกรรายอื่นยืมต่อไป(เว้นแต่จะตรวจพบว่าแม่โคหรือแม่ กระบือมีปัญหาทางระบบสืบพันธุ์ ธคก.จะเปลี่ยนแม่โคหรือแม่กระบือให้) 2. การให้เช่าซื้อ กรณีที่เกษตรกรต้องการเป็นเจ้าของโค-กระบือของ ธคก. จะพิจารณาให้เช่าซื้อโคหรือกระบือของ ธคก. โดยเกษตรกรจะต้องชำระเงินให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดเวลา ดังนี้ - โคนื้อหรือกระบือ ให้ชำระค่าเช่าซื้อภายในระยะเวลา 3 ปี กำหนดการผ่อนชำระในปีที่ 1 ร้อยละ 40 ของราคาโค-กระบือ ปีที่ 2 ร้อยละ 30 ของราคาโค-กระบือ และราคาที่เหลือชำระให้เสร็จสิ้น ในปีที่ 3 โดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ย - สำหรับแม่โคนม จะพิจารณาให้เช่าซื้อ โดยให้ชำระค่าเงินให้เสร็จสิ้นภายใน 5 ปี กำหนดผ่อนชำระเงินร้อยละ 20 ของราคาโคนมในแต่ละปีโดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ย 3. การให้ยืมพ่อพันธุ์โค-กระบือ ในหมู่บ้านที่มีแม่พันธุ์โค-กระบือ ของ ธคก. ไม่ต่ำกว่า 50 ตัว เพื่อให้บริการพ่อพันธุ์แก่แม่โค-กระบือ ของ ธคก. ภายในหมู่บ้านนั้นๆ 4. การให้เช่าเพื่อใช้แรงงาน กรณีที่เกษตรกรไม่มีโค-กระบือ ไว้ใช้งานของตนเอง แต่ไม่ต้องการซื้อสามารถเช่าโค-กระบือ เพื่อใช้แรงงาน โดยเสียค่าเช่าโค-กระบือตัวละ 300 บาทต่อปี 5. การให้บริการอื่นๆ ที่นอกเหนือจาก ข้อ 1-4 ซึ่งต้องได้รับการพิจารณาจากปศุสัตว์จังหวัดและได้รับอนุมัติจาก ธคก. เพื่อให้บริการเป็นกรณีพิเศษเป็นกรณีไป

<p>ปีงบประมาณเริ่มดำเนินการ</p>	<p>ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ปีงบประมาณ 2535 (ข้อมูลที่จัดเก็บได้)</p>
<p>งบประมาณที่ได้รับในปีเริ่มต้นและแหล่งที่มาของงบประมาณในปีที่เริ่มต้น</p>	<p>ปี 2535 จำนวน 4 ราย โค 4 ตัว มูลค่า 32,000 บาท ในพื้นที่ อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา</p>
<p>งบประมาณที่ได้รับในแต่ละปีแยกเป็นรายปีตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบันและแหล่งที่มาของงบประมาณ</p>	<p>ได้รับการบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธาผ่านกรมปศุสัตว์ รับบริจาคในพื้นที่ และการส่งคืนลูกโค-กระบือตัวแรก ของโครงการฯในพื้นที่ ช่วยเหลือเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ให้ยืมเพื่อการผลิต ดังนี้</p> <p>ปี 2535 -2543 จำนวน 294 ราย โค-กระบือ 294 ตัว มูลค่า 1,845,300 บาท</p> <p>ปี 2544 จำนวน 125 ราย โค-กระบือ 125 ตัว มูลค่า 1,263,000 บาท</p> <p>ปี 2545 จำนวน 91 ราย โค-กระบือ 91 ตัว มูลค่า 1,082,000 บาท</p> <p>ปี 2546 จำนวน 58 ราย โค-กระบือ 58 ตัว มูลค่า 395,000 บาท</p> <p>ปี 2547 จำนวน 114 ราย โค-กระบือ 114 ตัว มูลค่า 957,000 บาท</p> <p>ปี 2548 จำนวน 49 ราย โค-กระบือ 49 ตัว มูลค่า 479,000 บาท</p> <p>ปี 2549 จำนวน 33 ราย โค-กระบือ 33 ตัว มูลค่า 260,500 บาท</p> <p>ปี 2550 จำนวน 153 ราย โค-กระบือ 153 ตัว มูลค่า 1,710,000 บาท</p> <p>ปี 2551 จำนวน 167 ราย โค-กระบือ 167 ตัว มูลค่า 1,428,500 บาท</p> <p>ปี 2552 จำนวน 114 ราย โค-กระบือ 114 ตัว มูลค่า 972,500 บาท</p> <p>ปี 2553 จำนวน 362 ราย โค-กระบือ 362 ตัว มูลค่า 3,100,200 บาท</p> <p>ปี 2554 จำนวน 1,473 ราย โค-กระบือ 1,473 ตัว มูลค่า 16,350,000 บาท</p> <p>ปี 2555 จำนวน 1,596 ราย โค-กระบือ 1,596 ตัว มูลค่า 24,355,500 บาท</p> <p>ปี 2556 จำนวน 897 ราย โค-กระบือ 897 ตัว มูลค่า 19,112,200 บาท</p> <p>ปี 2557 จำนวน 1,061 ราย โค-กระบือ 1,061 ตัว มูลค่า 27,060,500 บาท</p> <p>ปี 2558 จำนวน 1,208 ราย โค-กระบือ 1,208 ตัว มูลค่า 33,202,000 บาท</p> <p>ปี 2559 จำนวน 2,261 ราย โค-กระบือ 2,261 ตัว มูลค่า 62,587.000 บาท (ข้อมูล ณ วันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ.2559)</p>

<p>ผลการดำเนินงานตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 ต.ค.59)</p>	<p>1.ช่วยเหลือโดยสนับสนุนพันธุ์สัตว์ โค-กระบือให้กับเกษตรกรยืมเพื่อการผลิตตามโครงการฯ จำนวน 10,056 ราย โค 7,041 ตัว กระบือ 3,015 ตัว มูลค่ารวม 196,160,200 บาท ปัจจุบันคงเหลืออยู่ระหว่างสัญญา จำนวน 7,205 ราย โค 4,922 ตัว กระบือ 2,283 ตัว</p> <p>2.ลูกเกิดโค-กระบือตัวที่ 1 จำนวน 3,861 ตัว (โค 2,919 ตัว กระบือ 942ตัว) ปัจจุบันคงเหลือ 513 ตัว(โค 348 ตัว กระบือ 165 ตัว)</p> <p>3.มอบกรรมสิทธิ์แม่โค-กระบือและลูกตัวที่ 2,3,4 ให้กับเกษตรกร 2,271 ราย แม่โค-กระบือ 2,271 ตัวพร้อมลูกจำนวน 1,050 ตัว มูลค่ารวม 70,476,000 บาท</p>
<p>ปัญหาและอุปสรรค</p>	<p>1.โค-กระบือส่วนใหญ่ ที่ได้รับเป็นสัตว์ที่ได้รับจากการไล่ชีวิตจากโรงฆ่าสัตว์ สัตว์มีสุขภาพไม่สมบูรณ์และชุกพอม ต้องได้รับการบำรุงและดูแลสุขภาพให้สมบูรณ์ จึงจะสามารถเป็นแม่พันธุ์ที่ให้ลูกได้</p> <p>2.เกษตรกรผู้รับสัตว์ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีรายได้น้อยหรือมีฐานะยากจน ขาดความรู้ในการดูแลเลี้ยงดูโค-กระบือ และมีทุนน้อยในการปรับปรุงหรือพัฒนาการเลี้ยงโค-กระบือ เช่น การดูแลสุขภาพสัตว์, การปรับปรุงพันธุ์สัตว์, การให้อาหารสัตว์, การทำแปลงหญ้า</p> <p>3.เกษตรกรปฏิบัติตามเงื่อนไขของสัญญาที่ทำไว้กับโครงการฯ เนื่องจากราคาโค-กระบือมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี เป็นเหตุจูงใจทำให้เกษตรกรขายสัตว์ก่อนได้รับมอบกรรมสิทธิ์ ทำให้โครงการฯไม่สามารถขยายผลให้รายอื่นต่อไปได้</p> <p>4.งบประมาณในการดำเนินงานและติดตามงานในพื้นที่มีน้อยมาก ต้องอาศัยการทำงานร่วมกับกิจกรรมอื่นในการเข้าไปดำเนินงาน เช่น การติดตามลูกสัตว์เกิดในพื้นที่, การติดตามตรวจสอบทะเบียนสัตว์</p>
<p>แนวทางแก้ไข</p>	<p>1.สนับสนุนอาหารเสริมแร่ธาตุและเวชภัณฑ์ ให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโค-กระบือของโครงการฯ</p> <p>2.อบรมให้ความรู้การเลี้ยงโค-กระบือกับเกษตรกรสมาชิกโครงการ พร้อมกับสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์พืชอาหารสัตว์, การผสมเทียมสัตว์</p> <p>3.ชี้แจงการปฏิบัติตามระเบียบของโครงการฯให้เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการได้ทราบ</p> <p>4.สนับสนุนงบประมาณค่าติดตามงานให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ เพื่อเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน</p>

รางวัลแห่งความภาคภูมิใจ

ในการดำเนินงานโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ

จังหวัดนครราชสีมา

ได้รับรางวัล

- สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ที่มีผลการปฏิบัติงานโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ดีเด่นในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 3 ประจำปี 2555 เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ.2556
- สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ที่มีผลการปฏิบัติงานโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ดีเด่นในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 3 ประจำปี 2557 เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ.2558
- สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ที่มีผลการปฏิบัติงานโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ดีเด่นในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 3 ประจำปี 2558 เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ.2559

ผู้ประสานงานโครงการ : นายวินัย วงษ์ด่านเจริญ ตำแหน่งเจ้าพนักงานสัตวบาลชำนาญงาน

กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศการปศุสัตว์ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา

โทร 0-4425-1822 , 0-4425-9084 มือถือ 081-955-2995

หัวหน้าหน่วยงาน : นายพศวีร์ สมใจ ตำแหน่ง ปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา โทร 0-4425-1822 , 0-4425-9084

e-mail: pvlo_nak@dld.go.th Website : <http://pvlo-nak.dld.go.th>